

Beleidsaanbevelingen voor verkiezingen 2024

Steun de verdere ontwikkeling van biologische landbouw en voeding in Vlaanderen

Het huidige landbouwmodel staat onder druk, en biologische landbouw kan helpen om die druk te verlichten. Dat doet ze door de gezondheid van bodem, plant, dier en mens centraal te zetten, in te zetten op (bio)diversiteit en samen te werken met de natuur. Door op regionaal niveau de kringlopen te sluiten, worden ongewenste emissies en het verlies van nutriënten beperkt. Al die factoren maken van biolandbouw een robuuste landbouwmethode die kan helpen om het hoofd te bieden tegen de uitdagingen van de klimaatverandering.

Dat beaamt ook Europa. De Europese Commissie erkende enkele jaren geleden al dat biologische landbouw een voorloper is in de richting van een meer duurzaam landbouwsysteem en vertaalde dat in hun Farm-to-Fork-strategie in ambitieuze groeiambities voor biologische landbouw.

Via het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid worden landen en regio's vanuit Europa aangespoord om ook de nodige inspanningen te doen voor de groei van de biologische landbouw. Het Europees biologisch actieplan vraagt engagementen van de lidstaten voor het uitwerken van nationaal of regionaal beleid.

Vlaanderen deed dat ook. Met het Strategisch Plan Bio formuleert de Vlaamse overheid groeidoelstellingen die aansluiten bij wat Europa ambieert. Maar om die groei ook effectief te realiseren, zal er op veel niveaus een extra inspanning nodig zijn. Zo heeft de groeiambitie voor bio op dit moment nog geen weerslag op andere Vlaamse beleidsterreinen en -processen. Om de ambities waar te maken, zal dat wel nodig zijn.

De politiek heeft belangrijke sleutels in handen om de groei van biologische landbouw mee te realiseren en Vlaanderen zo op weg te helpen naar een duurzamer landbouw- en voedingssysteem. In dit document richt BioForum, de sectororganisatie voor biologische landbouw en voeding, zich dan ook tot de politieke partijen. Steun de verdere ontwikkeling van de biosector door onderstaande aanbevelingen op te nemen in jullie verkiezingsprogramma.

Vragen? Neem gerust contact op met BioForum-directeur Lieve Vercauteren (lieve.vercauteren@bioforum.be)

1. Ontwikkel een langetermijnvisie op landbouw

Zowel landbouwers als de samenleving hebben nood aan een langetermijnvisie op landbouw in Vlaanderen. Op dat vlak stelt de Vlaamse landbouw- en voedselstrategie teleur. Daarin ontbreekt een duidelijke visie over welk soort landbouw er op termijn haalbaar en wenselijk is in Vlaanderen.

Voedsel Anders, de Vlaamse netwerkorganisatie voor agro-ecologie in Vlaanderen, bracht eerder dit jaar 11 krijtlijnen met beleidsaanbevelingen uit. Die moeten politieke partijen helpen bij de ontwikkeling van een langetermijnvisie op ons landbouwmodel. Je vindt de 11 krijtlijnen op <https://www.voedsel-anders.be/eigen-publicaties>.

2. Steun en promoot biologische landbouw en voeding

Door voortdurend te streven naar de meest milieuvriendelijke landbouwpraktijken, draagt de biologische sector bij tot meer biodiversiteit, meer zuivere lucht en meer zuiver water. Biologische landbouw sluit kringlopen en is dankzij de zorg die ze besteedt aan de bodem en diversiteit in de teelten beter aangepast aan een wijzigend klimaat. De Vlaamse overheid erkent de voortrekkersrol van bio bij de verdere verduurzaming van de landbouwsector. Om die hefboomrol ten volle te kunnen realiseren, is meer expliciete steun van de overheid nodig en moet de overheid biolandbouw actief ondersteunen en promoten als voorbeeld van duurzame landbouw.

Uitvoeren strategisch plan bio

In 2023 stelde de Vlaamse overheid een nieuw Strategisch Plan Bio voor. Nu begint het werk pas. Om dat plan goed uit te voeren, moet de overheid in de regisseursstoel gaan zitten. Zij heeft de touwtjes in handen. Ze moet voldoende middelen ter beschikking stellen, tussendoelen bepalen en de vooruitgang monitoren.

Voldoende GLB middelen voor bio

In het Strategisch Plan Bio zijn middelen voorzien voor omschakeling naar bio en premies aan bestaande biolandbouwers. Biolandbouwers hebben ook toegang tot alle steunmaatregelen uit het GLB. Die GLB-steun volstaat niet als impuls voor boeren met een gecertificeerde biologische bedrijfsvoering. Het is ook niet genoeg om boeren aan te zetten tot omschakeling. Voor kleine gediversifieerde bedrijven, waarvan er veel zijn in de biosector, zou de toegang tot GLB-steun bovendien verbeterd moeten worden. Op het vlak van investeringen zou het VLIF aan bio altijd de hoogste steunpercentages moeten toekennen. In het AKIS moeten voldoende aandacht en middelen zijn voor de opleiding van nieuwkomers in de landbouw (die

vaak starten in bio) en voor specifiek bio-advies als het huidige biobedrijfsadvies verdwijnt.

Steun voor kleinschalige biologische verwerking:

Er zijn veel kleinschalige bedrijven in de biosector. Daardoor ontbreekt soms verwerkingscapaciteit op een aangepaste schaal bijv. na-oogstbehandeling van granen en eiwitgewassen, slachthuizen. De overheid zou investeringen in verwerkingscapaciteit moeten ondersteunen en zorgen dat de regels op het vlak van voedselveiligheid ook haalbaar en betaalbaar zijn voor kleinere verwerkingseenheden. De kost van biocertificatie maakt de drempel voor kleinschalige verwerkers nog groter. Een tegemoetkoming in de kosten voor biocontrole zou bedrijven kunnen helpen om de stap te zetten.

Bio integreren in alle beleidsprocessen

Een Strategisch Plan Bio is een belangrijk instrument om de Vlaamse inspanningen te coördineren en op te volgen, maar dat zal niet volstaan om de doelstellingen ook echt te realiseren. Dat kan alleen als bio integraal deel uitmaakt van het hele landbouw- en voedselbeleid. De overheid moet zelf bio als een optimale duurzame optie integreren in alle beleidsprocessen die betrekking hebben op landbouw en voeding. Ook in onderwijs in het algemeen en landbouwonderwijs in het bijzonder moet biolandbouw meer aandacht krijgen.

Rekening houden met impact op bio

De voorbije jaren stelden we vaak vast dat overheidsmaatregelen, vooral uit het domein milieu en omgeving, geen rekening hielden met de eigenheid van bio. Bedrijven die met het oog op stikstofreductie investeerden in een nieuwe biostal werden 5 jaar later niet vrijgesteld van verdere reductie, in tegenstelling tot emissiearme stallen. De biolandbouw gebruikt geen kunstmest en streeft naar gesloten kringlopen. Door een slimme combinatie van dierlijke mest en compost en een uitgekiende vruchtwisseling worden planten gevoed en wordt de bodemvruchtbaarheid op peil gehouden en verbeterd. Wij zijn blij dat in het voorstel MAP 7 hiervoor voor het eerst erkenning komt, maar hopen tegelijk dat werk wordt gemaakt om openstaande knelpunten weg te werken.

Bio heeft positieve effecten op milieu en klimaat¹. Als we lucht- en waterkwaliteit willen verbeteren, dan moet de biologische landbouw daarom dus bevoordeeld worden bij maatregelen die hierop inzetten. De overheid zou bij het afkondigen van

¹ [Het perspectief van biologische landbouw](#). Wageningen University and Research, 2023

nieuwe maatregelen telkens een automatische check moeten uitvoeren naar de impact op de biologische landbouw.

Gereserveerde budgetten

De Europese Commissie houdt in haar promotiebudgetten en onderzoeksprogramma's een deel van het budget voorbehouden voor bio. De Vlaamse overheid moet daar een voorbeeld aan nemen. Zeker op het vlak van onderzoek heeft de biologische sector een flinke inhaalbeweging te maken. Het zou een stimulans zijn om een substantieel deel van het voorziene budget voor landbouwonderzoek en -innovatie te reserveren voor bioprojecten.

3. Ondersteun de vraag naar bioproducten

Integreer externe kosten in de prijs van voeding

De biologische productie kan alleen groeien als ook de vraag naar bio stijgt. Een van de drempels die dat verhindert is het prijsverschil tussen bio en gangbaar. De overheid kan hier invloed op uitoefenen met maatregelen die een deel van de externe kosten van de landbouw integreren in de prijs. Mogelijkheden hiervoor zijn hogere accijnzen op kunstmest en gewasbeschermingsmiddelen. Bij die laatste kan eventueel nog een onderscheid gemaakt worden op basis van toxiciteit.

Voor bioproducten zou altijd het laagste btw-tarief of zelfs een nultarief moeten toegepast worden omwille van de maatschappelijke baten van biologische producten.

Meer bio in overheids catering

De overheid kan ook zelf een rol spelen door een aandeel bioproducten in de overheids catering voorop te stellen. In het Strategisch Plan Bio staat wel een doelstelling van 5% overheids catering, maar in andere landen ligt het streefpercentage een stuk hoger. Daarom pleiten we op dit vlak voor meer ambitie en voor bindende doelstellingen vanuit de overheid.

Vergoeding voor ecosysteemdiensten

Biologische landbouw levert publiek beschikbare goederen en draagt zo bij tot de bescherming van het milieu en het dierenwelzijn, alsmede tot de plattelandontwikkeling. Een correcte vergoeding voor hun bijdrage aan deze ecosysteemdiensten zorgt ervoor dat biologische landbouwers hun inkomen uit producten kunnen aanvullen met een verloning voor hun maatschappelijke diensten.

Positie van de landbouwer in de keten versterken

De biolandbouwer heeft net als de gangbare landbouwer een zwakke positie in de keten. De overheid heeft instrumenten ter beschikking om de positie van de boer in de keten te versterken. Zo voorziet de Europese Commissie de mogelijkheid om af te wijken van het mededingingskader voor verduurzaming van de voedselproductie. Biolandbouw komt hier als erkend landbouwsysteem zeker voor in aanmerking.

4. Ruimte voor biolandbouw

De biolandbouw is grondgebonden en heeft dus in eerste instantie nood aan ruimte. Biolandbouw heeft bij uitstek nood aan langetermijnzekerheid over de grond. Investerings in bodemvruchtbaarheid renderen immers vooral op langere termijn. Veel nieuwe starters willen kiezen voor biologische landbouw, maar ze hebben het vaak moeilijk om grond te vinden om een bedrijf te starten.

Overheidsgronden prioritair gebruiken voor biolandbouw

Veel gronden zijn in overheidshanden. Zij zouden prioritair moeten ingezet worden voor duurzame landbouw. Dat gebeurt vandaag al in steden als Leuven en Gent, onder het mom van de lokale voedselstrategieën. Ook hier moeten boeren de zekerheid krijgen dat ze op langere termijn op dezelfde grond kunnen werken.

Transparantie en regulering van de grondenmarkt

De overheid moet een grotere rol spelen in transparantie en regulering van de grondenmarkt voor landbouwgronden. Ze zou zelf een grondenbank kunnen aanleggen voor grond voor duurzame landbouw.

Pachtwet

Zorg voor een pachtwet die biologische landbouw ondersteunt via voornamelijk langlopende pachtcontracten en loopbaanpachten, waardoor boeren zelf op termijn winst kunnen halen uit bodemzorg. De pachtwet moet aan boeren garanties (blijven) bieden voor een loopbaanlange zekerheid over de gronden die ze bewerken. Aan verpachters kan een fiscaal voordeel geboden worden als ze verhuren aan biobedrijven.

Visie op het samengaan van landbouw en natuur

Een visie op landbouw moet zich ook vertalen in een visie op het samengaan van landbouw en natuur. Biolandbouw is bij uitstek de landbouwvorm die de polarisatie tussen natuur en landbouw kan overstijgen. Regelgeving zoals de op til zijnde Natuurherstelwet en de ontwikkeling rond de Vlaamse Nationale Parken en Landschapsparken kan een hefboom zijn om te zoeken naar manieren om landbouw en natuur maximaal met elkaar te verzoenen. Zorg zowel op Vlaams als lokaal niveau voor een participatief traject met landbouwers én natuur- en milieuorganisaties. Een publieke vergoeding voor ecosysteemdiensten moet daarbij landbouwers als landschapsbeheerders belonen (zie ook verder).

